

Aýýaryň oýny / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler
написано kitapcy | 22 января, 2025
Aýýaryň oýny / hekaýa AÝÝARYŇ OÝNY

(hekaýa)

Hemme ýaramaz gylyklaryny birwagt taşlanam bolsa, Halmyrat gelin-gyzlara bolan meýliniň üstünden hiç atanak çekip bilenokdy. Dogrusy, onuň ýaramaz gylyk diýip göze dürtülip duran üýtgeşik ýaramazlygy-da ýokdy. Çilim çekenok. Nas atanok. Arak diýlen zährimardanam dadanok. Deñ-duşlary «Haýsam bolsa bir keýpi etmeýän erkekdenem erkek bormy» diýip, oña mahal-mahal gyjyt berýänem bolsa, ol edýän keýpini hergiz-hergiz dost-ýarlarynyň ýanynda aýdyp duranokdy. Sebäbi ol haýsydyr bir orazada tarawa gideninde, metjidiň ymamynyň namaz başlamanka edýän wagzynda: «Bende eden günäsini hiç kime aýtmasa has gowy. Eger bu ýazyk Allatagala bilen öz arasynda galsa, onda magşar gündünde ol günäniň ötläläýmek ähtimallygy has güýçlidir» diýen sözi gulagynda galypdy.

– Ýere bakandan ýer gorkar, bu gelşik-syratyň bilen sen oglan düzüwje gezmeli oglan-a däl. Hökman bir edýänje keýpiň bolaýmaly. Gyz-gelinler bilen araň nähili? – diýip, häli-şindi gep osmakladyp agzyň ysgaýan gepçi oglanylaryň bolşuny görende:

– Bolşuňyz nähila-ý walla? İş-aladaňyz ýok-my? Hamala eneňizden süýt emmän gep emen ýaly – diýip, elini silker goýberdi.

Ýogsa-da, dost diýip hazır eden işiňi aýdar ýaly ynamdar adam galdymy diýsene. Öňler «Obanyň gepini bazarda söwda edýän aýallardan ýa-da çöldäki çopandan eşitmeli» diýen bolsalar, indi kişiniň gepini biljek bolsaň onuň bilen salam-helik edişýäninden soraýmaly. Bilyänjesin-ä bir aýdar. Bilmeýänjesinem iki esse üstüne goşup aýdar. Döwrüň özi

birtowra döwür bolaýdy-da.

Bir kemsiz güzel bolmaz diýleni. Aslynda Halmyrat gyz-geliniň golaýyndan barmaly oglan däldi. Mekdep okuwçysyka dagy şatyrja gyzlaryň özi ony urar ýörerdiler. Hatda käbir garagolragy partada oturan ýerinde elindäki depderini ýere gaçyran bolup, «Seret, mugalym! Halmyrat depderimi alyp ýere zyñdy» diýip, ol pahyry mugallyma keýpine urdurardy.

Hemme zadyň başy gullukda başlady. Esger eşigini geýenine ýaňy bir ýyl dolanynda ekabyrja esgerlerden iki sanysyny alyp, harby bölümiden ofisi Balkanabada täze gelýän esgerleri alyp gelmäge gitdi. Halmyrat hem Balkanabada giden şol iki esgeriň biridi. Dogrusy, Halmyrat hat-ýazuwa ökde bolansoň, harby bölümiden serkerdesi ony öz kätibi edip alypdy. Hemem ol:

– Gullukdaşlarymyň arasynda-da oňly ýatyp-turup bilemok, menem Balkanabada gidip geläýin? Ýurt görüp geldigim bor. Soň ýöriteläp baryp bilesimizem ýok. Gaýrat et, ýoldaş kapitan?!» diýip serkerdesine haýış edipdi.

Balkanabatda ol etmedik işini etdi. Özleri bilen giden esger asyl neşe söwdasyny edip ýören bir ärsiz aýalyň oglu bolsa näme... Heniz il-gün daşary ýurt awtoulagynyň diňe adyny eşidip ýörkä, gullukdaşy Arslan ony iň soňky çykan «BMW» awtoulagynda şähere aýlady. Awtoulagyna mündürmezmiň diýip ýoluň gyrasynda ýalmanışyp seredýän käbir ýaş gyzlary görende Arslan özünü samolýot sürüp barýandyryn öýdenokdy. Onuň ejesiniňem etmedik hezzet-hormaty galmadı. Ilde ýok naz-nygmatlar. Özleri bilen giden gözü aç ofisiň bu zatlar nirdé gören zady. Ençeme günlär suwsuz galan goýnuň suwa özünü ursy ýaly saçagyň başyna ýykylip ýatan ofiser yüz berilse yüzin düşdi. Şetdaly yslyja arakdan bir bulgur urup, yzyndanam şakäsede duran buz ýaly agarany başyna çekip durşuna:

– Hany, Arslanjan, biçeme bolanna görä nemejelerdenem ýokmuka? Agaňy gandyrsaň-a sogap gazanardyň.. – diýmekden utanmadı.

Wešeň-wešeň pullary saman ýaly sowrup ýören dul heley üçin bu

zatlaryň müşgili barmy. Oglunyň ýanynda çekinmän zat etmän, onuň ofiseri bilen elli elliden arak güzledip oturşyna, ol kimdir birine til kakdy:

– Saçy kesilen, nirde sen? Gel nirde bolsaňam häzir! Dagyň zadyň bilemok. Bet kampaniýa gidip otyr. Bet woýennilerdenem bar. Haýbaty bilen daş ýarýan ofiser gerekmi, basan ýerini goparyp alýan aç möjek ýaly saldat gerekmi. Bol bol, sen bol-a. Bize-hä beýle hezillik sataşmady, gel sen bir hezilini gör bulaň. Bejit bol özem.

Jaň edilerine mähetdel çagyrylan gelinem geldi. Gelin diýseň gelinmi... Suw içse bokurdagyndan görnüp duran ýomut gelinlerden.

Ofiseriniň zat görmedik ýaly bolup durşuna häliden bäri öz ýanyndan gaharlanyp oturan Halmyradyň özem bu hüýrsypat gelini görüp saly gowşady. Garny doýansoň, gyra çekiliп telewizora seredip duran ýaş oglan saçaga tarap omzaberdi. Yaşam bolsa köp gören ofiser Halmyradyň gözünüň uçganaklap duranyny görüp:

– Meýliň bolsa ilki sen giräý. Näme-de bolsa esgersiň. Men ikinji girsemem bor.

– Nämä?

– Nämä bor? Şujagazja gelinjigiň ýanyna.

Halmyrat näme etjegini bilmedi. Endam-janyny der basdy. Halmyrady ofiseriniň:

– Hany, hany. Özüňi ele alsana. Meni masgara edýäň. Bar, gir indi ýanyna. Ät etme gelinjigi – diýen sözi aýñaltdy.

Gele-gelmäne oturanlar bilen bulgur çakyşdyryp, keýpini kökläп yetişen gelin:

– Baý-baý-uww, men bu gün hajraw ýaly ýaş oglanjygy çapmaly boljak öýdýän?! – diýip mes boldy.

Halmyradyň ofiseri gapaldan gop berdi:

– Hany, göreli bakaly, kim kimi çapýar. Meň esgerimem-ä arkasy goşhataly, burny protiwogazly poligondan poligona ylgap ýören dembermeziň biridir.

Jakgyldap duran gülkiniň arasynda elinden tutulyp, beýleki otaga geçirilen Halmyrat gelin bilen nädip başa-baş bolup galanyny özem duýmady. «Beh, käwagt hyllygymy akdyryp arzuw edilen, ýone hiç haçan ederin öýtmedik hapa işimi edäýmeli bolaýjakmykam» diýip oýlanyp duran Halmyrat öz elinden tutulanymam, çakgan hereket edýän gelniň oglan görmedik ýaly öz eşiklerini sypyranynam duýman galdy...

Adamyň ýüzi ýyrtylmasyn. Adam bir ýüzi ýyrtylsa, soň ony saklamak kyn. Halmyradyňkam şeýle boldy. Hälden bări galpyldap duranam bolsa, ol birden-birden çuslandy duruberdi. Ol gelni aldy-da, düşege geçirirdi. Içki eşiklerini bireýýäm aýaguja oklan gelin Halmyratdan «Adyň näme?» diýibem soramady. Halmyrat birinji gezekde nähili bolanynam bilmedi. Bir hyrşanyny bildi, birem janyň burnuň ujuna getirýän şöhwetiň iň soňky pellesini... Soň ikinji gezege geçip gitdi. Soň üçünji...

Ol hatda arakdan keýpini köklän ofiseriniň gapa gelip, arkalaryndan özleriniň bu hapa işini synlap durandygynam duýmady. Tüýnükden zogdurylyp çykýan tüssä meñzedip, tüýleri sallanyşyp duran burnunyň deşiklerinden çilim tüssesini burugsadyp tomaşa edip duran ofiserine gözü düşen Halmyrat hasyr-husyr ýerinden turdy. Eýlæk-beýlæk garanjaklady. Hersi bir çüňke zyňylan eşiklerini geýdi, soňam hammama tarap ylgady. Çykyp barýarka-da ofiseriniň eýýäm eşiklerini çykaryp, düşükde çuw-ýalaňaç bolup ýatan gelniň üstüne çökenini gördü. Halmyrat özünü itden beter ýigrendi. Nähili bihaýaçylyga şärik bolandygy hakynda oýlandy. Erkek dannaman yzly-yzyna kabul edip duran gelinimi ýa-da myžzygy çykarlan gelini ýuwunmaga-da goýman üstüne düye ýaly çöken ofiserinimi has beter ýigrenmeli? Muny kellesine aýlap durşuna ol wannanyň içinde ögäp başlady. Röwşeniň ejesi ylgap gelip:

– Hiýwi-ii, Halmyratjan, aragy biz däl-de, sen içen ýaly-la

bolşuň?.. – diýeninde, ol öý eýesiniň ol gelindenem beter ýüzi ýyrtyk aýaldygyna göz ýetirdi...

Şol waka Halmyradyň Arslan bilen dostlugyna nokat goýdy. Hiç bir babatda haram lukma iýmegi göwnüne jaý hasaplamaýan ýaş ýigit gullukdaşynyň haramdan kök tutan maşgaladan çykandygyna göz ýetirendoň, onuň bilen gatnaşmagy dogry bilmedi. Pikir edişi ýaly-da boldy. Arslanyň ejesi her gelende harby bölümiň serkerdesiniň kabinetine girip, iki sagatdan soň bulاشan saçlaryny düzedişdirip çykardy. Soňam oglunuň on baş-ýigrimi günläp öýüne äkiderdi. Käte bir aýlabam äkiden wagty bolardy. Halmyrat bir ýyl gulluk edýänçä şuňa üns bermeýşine haýran galýardy.

Galan bir ýylyny hem geçiren Halmyrat obasyna sag-aman dolanyp geldi. Gelenine bir hepde geçip-geçmänkä, guwanç bilen oglunuň boý-syratyny synlan Oraz aga dil ýardы:

- Inerim diýyän-ä, okuw möwsümi-de ýetip gelýä. Haýsyna synanyşsam diýyän?
- Kaka özüň bilyäň, obada-ha oňly iş-güýç ýok. Öñki döwür bolsa okuwa girmän, ýanyňzda bolsamam, mal-gara we ekin-dikine seredip gezsemem boljak welin, indi oba ýerde-de bilimiň bolmasa bahaň bir köpük. Graždan okuwlara-da girer ýaly bolmady. Ýanyp duran ot bolsaňam petde-petde pul syçmasaň ekzamenden ýykyp goýberýärler. Meni pul berip okuwa salar ýaly öñ näme günüñiz bar? Gowsy men harby instituta synanşaýyn. Resminamalarymam eýyäm tabşyryp gaýtdym gullukda. Harby instituta öz güýji bilen girýän kän – diýip, Halmyrat kakasyna jogap berdi.

Oglunuň sözlerine bokurdagy dolan ýaşuly syr bildirmejek beýlesine bakdy. «Päheýde welin, garrap ýörüsmi nämemi» diýip hümürdän Oraz aga öýüň potologyna gözünü dikip gürledi.

- Aklyňa doneýin, ogul. Hudaýa şükür, öñem akylsyz däldiň, gulluga gidip hasam akyllanyp geldiň. Harby insituta synanyşjak diýyän welin, şo institutda okaýan gyzlar barada

her dürlü gulaga ýakımsız gep-gürrüňler bar. Birden şolar ýaly eýesiz gezip ýören salatynyň toruna ilişip duruberme. Stipendiýaň-a alakaň hinine giden ýaly bolar. Üstesine-de gül ýalja oglumy gör kimlere şam ederin.

– Ýah-heý, kaka, kakajan, aýdýanyň näme! Aýal-gyz meselesinde menden ýaňa göwnüň atyň gulagy ýaly bolaýsyn. Özünde erk bolsa, edep bolsa, gelin-gyz neýlesin. Her ýeriniň asylly-da, bozgagy-da az däl. Şü obada bozgak gyz-gelin ýokmy näme? Gep-gürrüne gulak asma kakajan, süri agsaksyz bolmaz. Onsoňam o taýy harby edara, ýokary okuw jaýy. Sähel biri aýagyny gyşyk bassa, olam bilinse... Baý-buu, derrewjik gülberini arkasyna daňyp okuwdan kowýandyrlar. Onsoňam harby institut watan goragçylarynyň ýetişdirilýän bilim ojagy ahyry. Birki sany agsak-towsak üçin tutuş institutyň adyny garalap bolmaz. Ilde arly-namysly gyz-gelinlerem kändir.

Oraz aga ogly bilen ylalaşdy.

– Aý, hawa-la, Halmyratjan. «Özbek özüne bek» diýipdirler. Özüne bek bolsaň bor. Alla özi abraýdan, şu akyl-hušuňdan aýyrmasyn!

* * *

Dowamy bar... Hekayalar